

מלוך יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצדק שליט"א

מִי־הָרְאָה חֶזְקָה

חֶזְקָה דְאִזְרִייתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

שירה - בעת הארת הנשמה

שמך מלכנו על אחת מאלף אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים, הטובות נסים ונפלאות שעשית עם אבותינו ועמנו, מוכח מזה שהשבחים שלנו אינם מספיקים לשבח להקדוש ברוך הוא, כיון שכל שבח ימעיט מערכו של הקדוש ברוך הוא, ואילו בהמשך אנו סותרים את עצמינו כשאומרים 'על כן אברים שפגלת בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפינו, ולשון אשר שמת בפינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד', משמע מזה שהשבחים שלנו כן יספיקו לשבח לקדוש ברוך הוא.

אולם בעזרת השם יתברך נראה לתרץ בפשיטות כשנדייק בהבדל בין הרישא לסיפא, שכן ברישא אנו מזכירים כל האברים הגשמיים שיש בגופנו כמו הפה, הלשון, השפתיים, העינים, הידים והרגלים, שבגופם של הגויים גם נמצאים כל האברים הללו בלי הנשמה שהיא חלק אלוקי ממעל, ובאמת אין כל ערך אצל הקדוש ברוך הוא במצוות שהגוי עושה, שהלא אינו עושה נחת רוח להשם יתברך בשום פעולה שעושה ואין לו לא מצוות עשה ולא מצוות לא תעשה, ובאברים הגשמיים האלו בלבד אנחנו דומים לגויים ואין בידינו לעשות בהם נחת רוח לקדוש ברוך הוא כשנשבח אותו בהם.

ואילו אחר כך בסיפא כשאנו אומרים 'על כן אברים שפגלת בנו', תיכף ומיד מזכירים ומדגישים 'ורוח ונשמה שנפחת באפינו' שהם חלק אלקי ממעל, וביחד עם הלשון אשר שמת בפינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו וישוררו וירוממו ויעריצו ויקדישו וימליכו את שמך מלכנו תמיד', שכן אם יש נשמה אפשר לשבח לקדוש ברוך הוא, שהרי בכוחם של הנשמה והרוח שהם חלק אלקי ממעל לברך שמו יתברך הרבה יותר מעינים המאירות כשמש וירח וכל שאר האברים הגשמיים, וכמו שמתחילים התפלה היקרה 'נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלקינו ורוח כל בשר תפאר ותרום וזכר מלכנו תמיד'.

אותו הכוח מעין לעתיד בתחיית המתים.

האם ניתן לשבח לקב"ה

בהקדמה זו נוכל להבין מה בתפילה הקדושה והנשגבה שזוכים אנו להגיד בכל שבת - 'נשמת כל חי'. בתחילה אומרים 'ואילו פינו מלא שירה כים, ולשונונו רנה כהמון גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, ועינינו מאירות כשמש וכירח, וידינו פרושות כנשרי שמים, ורגלינו קלות כאילות, אין אנחנו מספיקים להודות לך ה' אלקינו, ולברך את

אֲז יִשִּׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַה' (טו א). בגמרא (סנהדרין צא:): דקדקו: 'שר' לא נאמר, אלא 'שיר', מכאן לתחיית המתים מן התורה.

ביאר השפת אמת ע"ה (תרנ"ב ד"ה בפסוק אז) כי השירה והשמחה שבעולם הזה אינם בשלימות, ורק כאשר נמצאים בזמנים שמעל הטבע, כמו קריעת ים סוף ושבת, יכולים לשיר ולשמוח לפניו יתברך בשלימות. ולכן נלמד מכאן תחיית המתים, מאחר שישאל אמרו שירה לפני ה' מוכח שנתעורר בהם

מִילְתָּא דְפִלְיָאָה

בשידוכים נגלה ביותר ישועת ה'

הַתִּיַּצְבוּ וְרֵאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם (יד יג).

מפסוק זה רמז החיד"א ע"ה בספרו לחם מן השמים (בשלח אות ח) את שאמרו חז"ל (סוטה ב.) קשה זיווגו של אדם לפני המקום כקריעת ים סוף. דמה שאמרה תורה 'התיצבו' עולה בגימטריא 'חתן כלה', לומר שזיווגם של חתן וכלה דומה לקריעת ים סוף. [ועוד פירש החיד"א שלפיכך נרמז ענין חתן וכלה קודם קריעת ים סוף, לומר שזכו לקריעת ים סוף בזכות מתן תורה שבהם נמשלו הקב"ה וכנסת ישראל לחתן וכלה].

ועל ענין השידוכים נאמר 'התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום' כי אכן השידוכים הם מאת ה' ללא התערבות מעשה אנוש ותחבולותיו, כפי שפירש הגאון מוילנא ע"ה בספרו יהל אור על הזוהר (פקודי רנה). את הפסוק (תהלים קכז א) 'אם ה' לא יבנה בית שווא עמלו בוניו בו', 'בית' הוא השידוך להקמת בית יהודי, ואם לא יצא השידוך מאת ה', לשווא יתייגעו העוסקים בו כי לא יצא אל הפועל.

וכן אומרים בשם החזון איש ע"ה שאף שבזמנינו יש הסתר פנים והנהגת הבורא נסתרת בעולמו, מכל מקום בשידוך נגלית ההנהגה, ואפשר לראות בעין בשר הכיצד מתגלגל השידוך על ידי ההשגחה העליונה.

ואפשר למצוא סמך לדבר בגמרא (מו"ק יח:): מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש, מן התורה דכתיב (בראשית כד נ) 'ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר', מן הנביאים דכתיב (שופטים יד ד) 'ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא', מן הכתובים דכתיב (משלי יט ד) 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת'. ואף שבוודאי כל מאורעותינו נגזרים מאת ה', אבל בעניני זיווגים אפשר להכיר בכך במוחש כי מה' יצא הדבר.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

מה פגם יש באמירת הלל בכל יום

מחרף ומגדף.

בני ישראל הכירו כי ניסי היבשה והטבע הם כמו ניסי קריעת הים

ובזה אמרתי לפרש מה שדיבר בקדשו הרה"ק בעל הנועם אלימלך ע"ה (ליקוטי שושנה ד"ה א"י ע"ד שפירשתי ובני): 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים'. דהנה ישראל בשעת קריעת ים סוף ראו נפלאותיו יתברך שמו ורוממותו וגדולתו. ויש צדיקים שהולכים תמיד בדביקות ולבם תמיד ברוממות אל ובגדולתו אף שלא בשעת קריעת ים סוף, שגם ביבשה רואין נפלאותיו איך הם עד אין קץ וערך בכל דבר ודבר הנמצא בעולם.

וזהו הפירוש 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', פירוש שביבשה הלכו בזה הרוממות אל כמו בים. וזהו 'הפך ים ליבשה' (תהלים סו ו), שהצדיק הנסים והנפלאות הנראין בים, הוא רואה ביבשה לאשר הולך תמיד ברוממות אל וגדולתו יתברך שמו. ע"כ לשונו הקדוש.

ניתן לומר כי אלו שני סוגי ההנהגות האמורים, ישנה הנהגה ניסית כמו ניסי קריעת ים סוף ודומיהם, והוא בבחינת 'בתוך הים', אך הצדיק לוקח הנהגה זו ורואה אותה גם בהנהגה הטבעית 'ביבשה', שכל הנעשה עמו ואשר נראה כי בדרך הטבע הוא, הרי זו רק מכוח ההשגחה הפרטית הנסתרת בכל פעולה. ודבר הנמצא בעולם.

כאשר מתגאה וחושב כי ראוי להנהגה ניסית הרי זה מחרף ומגדף

יתכן להוסיף בזה, כי הנסים שנעשים מעל דרך הטבע הם כאשר ישראל ראויים לכך, אך כאשר אינם ראויים הם נעשים באופן נסתר. ומשכך, 'הקורא הלל בכל יום' שחושב עצמו לראוי לנסים מעל דרך הטבע, 'הרי זה מחרף ומגדף', כי כשמתגאה וחושב כי כוחו גדול כל כך, נמצא מחרף ומגדף, שהרי על בעל הגאווה נאמר (סוטה ה.) אין אני והוא יכולין לדור בעולם שמסלק רגלי השכינה.

כי המהלל רק על הנסים הגלויים מחרף ומגדף כי אינו מכיר בנסים הנעשים בהנהגה הטבעית, ועל האדם לדעת כי גם כל מקריו ומאורעותיו בכל יום ובכל רגע אף הם בכח האלוקי הנסתר בהם. ולכן בכל יום מודים ומשבחים על הנסים שבטבע, כמו 'יוצר אור ובורא חושך', ואילו ההילול על הנסים הגלויים נתקן רק בימים מיוחדים שבהם היה התגלות נסים אלו, אך לא בכל יום.

כשמודה בניסים הנסתרים

שבבריאה מוכיח כי רק ה' הוא הנותן כח לעשות חיל

וכך הם ממש דברי מרן הכתב סופר ע"ה (דרשות לשבת הגדול תר"י) ונביא מלשונו: דהנה הלל שאנו אומרים מיוסד ומתוקן על הניסים שעשה ה' לנו בצאתנו ממצרים ובקריעת ים סוף, והם המה ניסים שלא בטבע. אבל באמת אנו צריכים להודות לה' גם על כל תגמולוהי שעושה לנו בכל יום בדרך הטבע, שהוא זן ומפרנס ומכלכל אותנו ומכין לנו כל הצטרכותנו, ולא נחשוב כי בכוחינו ועוצם ידינו עשינו את החיל הזה, כדכתיב (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל'. ויתבונן האדם כי לא לחכמים לחם ולא לנבונים עושר, וכמה גיעות וטרחות טרחו בני אדם ולא עלתה בידיהם, כי 'ה' מוריש ומעשיר' (שמואל א' ב ז) והכל בידי שמים.

ולהיות כי כן, צריכים אנו לשבח את ה' ולהודות לשמו הגדול על חסדו שבכל יום עמנו, וכן אנו אומרים בברכת ההודאה 'ועל נסיך שבכל יום עמנו' וכו'. ומי שמודה לה' רק על הנסים שעשה איתנו ביציאת מצרים שהיה שלא בטבע, מורה בזה כי אינו מכיר 'חסד א-ל כל היום' (תהלים נב ג), ואמור יאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי אתה החיל הזה, ובזה כופר בהשגחת ה' והוא מחרף ומגדף. וזהו שאמרו חז"ל 'הקורא הלל בכל יום' שאינו אומר רק הלל המתוקן על ניסי מצרים שהם חוץ לטבע ואינו מוסיף לשבח על הטוב שבכל יום עמנו, 'הרי זה

ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים וגו' (יד כט). בכדי לבוא לביאור הכתוב נקדים תחילה להבין מה שאמרו בגמרא (שבת קיח:): 'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף'. ותמוה, מה פגם בזה, הלא איתא בחז"ל (שיהש"ר ב ב): ר' שמואל משום ר' חנינא, כל קילוס וקילוס שישאל מקלסין להקב"ה הקדוש ברוך הוא יושב ביניהם הדא הוא דכתיב (תהלים כב ד) 'אתה קדוש יושב תהלות ישראל', שבשעה שישאל אומרים הילולים שורה עליהם שכינה.

שני סוגי הנהגות בבריאה ותכליתם

מבאר המשך חכמה ע"ה (בחוקותי ד"ה ונתתי) שישנם שתי הנהגות בהם מנהיג בורא עולם את עולמו. ישנה הנהגה ניסית מעל סדר העולם, ויש הנהגה בדרך הטבע. אמנם הקב"ה משדד הטבע אך הנהגה אינה התכלית, רק באם ילמד מזה האדם לשאר הנהגת העולם ויבין כי כל אשר קורה ואשר נראה כטבע אינו אלא בהשגחה פרטית, ואף הטבע כולו מונהג בהנהגה אלוקית אלא שנסתרת בטבע, כמו שאמרו המקובלים 'הטבע' גימטריא 'אלקים'. וזאת היא התכלית של כל הנהגה הניסית, ללמד על הנהגה הטבעית שאף היא בהנהגה אלוקית וניסית, וכאשר האריך בזה הרמב"ן (לעיל יג טז): ומן הניסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם.

האומר הלל בכל יום מכיר בניסים הגלויים ומכחיש את הניסים הנסתרים בטבע

לפיכך הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף, כי תכלית ההלל היא להלל על הניסים היוצאים מטבעו של עולם, אך היות ותכלית ניסים אלו היא הידיעה שבכל הנסתר בטבע ישנה הנהגה אלוקית בהשגחה פרטית, נמצא

התאוות מבקשים להטביע את האדם

בזכותו של יוסף שגבר על התאוות נבקעו התאוות בפני בני ישראל

וזהו שמצינו ביוסף הצדיק שגבר על תאוותו במצרים, ובזכותו נבקעו מי ים סוף בפני בני ישראל, כמו שאמרו במדרש (תהלים קיד ג): ראה ארונו של יוסף יורד לים, אמר הקדוש ברוך הוא ינוס הים מפני הנס מן העבירה, שנאמר (בראשית לט יג) 'ינס החוצה', אף הים נס מפניו, שנאמר (תהלים שם) 'הים ראה וינס'. וכשנבקע ים התאוות בזכותו נבקעו התאוות עבור בני ישראל, וזה גם מה שכתב רש"י דברי המכילתא שכל מים שבעולם נבקעו, וכפי שכתב הרב מקו"ג'גלוב ע"ה הי"ד בספרו **ארץ צבי** (פסח): והנה האדם צריך רחמים שלא ישקע בתאוות העולם הזה ושלא יטבע בהם, וכמו שפירש הרה"ק רבי חנוך מאלכסנדר דטבע הוא מלשון טביעה. ואז בקריעת ים סוף נבקעו כל המים שבעולם לפני בני ישראל שלא ישקעו בתוך תענוגי העולם הזה, ויוכלו לעבור דרך התענוגים של העולם הזה 'בחרבה' ולא יגעו בהם כלל.

יתר על כך, כתב הרה"ק בעל שבט מיהודה מלובלין ע"ה (תרס"ח ד"ה משמאל), שמלבד שנבקעו המים הרומזים לתאוות, עוד נהפכו לקדושה, וסמך דבריו על הכתוב (יד כו) 'המים להם חומה', שאף התאוות הנרמזות במים נעשו להם לחומה ולעבודת ה'.

ומאיך כפי התגברות ביראת ה' זוכה לחיים, כמו שאמר יוסף הצדיק (שם מב יח) 'זאת עשו וחיו את האלהים אני ירא', כי מידת היראה היא הנותנת לאדם את הכוח להגביל את תאוותיו ולצמצם אותן לבל יחריבו את עולמו. ואכן נח שהיה מתחזק במידת יראת ה', כמו שתרגם אונקלוס (בראשית ו ט) 'בדחלתא דה' הליך נח', זכה להציב גבולות בפני המבול, וניצל ממי המבול וממנו הושתת העולם.

המצרים המשיכו את ישראל לתאוותיהם

ובמצרים התגבר יסוד המים על ישראל, והיו המצרים משליכים את ילדי ישראל אל היאור, כי המצרים השטופים בתאוות בקשו להמשיך גם את ישראל אחרי תאוותיהם, ולעומת זאת המילדות התגברו כנגדם ביראת השם, והיא שסייעה בידם לגבור על התאוות ולהציל את ילדי ישראל, וכמו שכתוב (לעיל א יז) 'ותיראן המילדות את האלהים וגו' ותחיין את הילדים', וכשזכו בני ישראל לגאולה גברו על יסוד המים ונבקעו בפניהם הים, כי זו עבודת האדם בבואו להתגבר על תאוותיו, שיגבור על יסוד המים שבקברו ויכניע אותו, שיהיו כל תאוותיו במשקל ראוי לקיים בהם רצון בוראו, וכשזוכה להכניע את יסוד המים שבו קונה בנפשו שלטון על יסוד המים שבבריאה.

וַיִּבְקְעוּ הַיָּמִים (יד כא). **פירש רש"י: כל מים שבעולם.** נראה לפרש, דהנה מיסודות עבודת ה' שיתגבר האדם על תאוות ליבו ויטה אותם לדרך התורה. ומקור התאוות באדם הוא ביסוד המים שבקברו, והתאוות הנמשכות מיסוד המים מתגברים על האדם, כגלי הים המבקשים להציף את העולם במים, וכל הנמשך אחרי תאוותיו טובע בהם ומאבד חיותו, כמו שאירע לדור המבול שנמשכו כליל אחרי תאוותיהם, ואף המים התגברו עליהם והחריבו את העולם, וכל מימות שבעולם שינו טבעם, הן מי הגשמים והן מי התהום, הציפו כולם את העולם והחריבוהו.

ועבודת האדם היא להתחזק ביראת ה' שבכוחה לצמצם את התאוות, ולהציב גבולות כנגד התגברות המים שלא ישטפוהו, כדוגמת החול המונע מן הגלים להטביע את העולם, וכמו שאמר הנביא (ירמיה ה כב) 'האותי לא תיראו נאם ה' וגו' אשר שמת חול גבול לים חק עולם ולא יעברנהו', כך יציב גם האדם גבולות וסיגים בפני תאוותיו, שלא ישטפו אותו המים הזידונים.

שבירת התאוות בכוח יראת שמים

ועיקר כח האדם להכניע תאוותיו היא כפי יראת ה' שבקברו, כי כשאין בליבו יראת ה' סופו להגיע למיתה וכליון, כמו שאמר אברהם אבינו (בראשית כ יא) 'רק אין יראת אלקים במקום הזה - והרגוני',

קריעת הים בזכות אברהם אבינו ויוסף הצדיק

נבקע הים לבני ישראל.

דרכו של יוסף הצדיק בסור מרע

ומאיך גיסא יוסף הצדיק לימד את בני ישראל דרך ב'סור מרע', להיות ממאן בדבר איסור בזריות נפלאה, ולא לתת מקום ליצר הרע להסיתנו לאיסור, כמו שנאמר בו שהיה ממאן ביצרו הרע שהיה מתחדש עליו בכל יום, וכשבא לידי ניסיון לא התמהמה אלא מיהר להימלט על נפשו 'וינס ויצא החוצה'.

ומכוח שניהם יחד, גם 'עשה טוב' וגם 'סור מרע' בזריות ובהתלהבות, זכינו להגיע למדרגת 'היתה יהודה לקדשו', ועל ידי כן נבקע הים לפני בני ישראל, לרמז שאין הטבע יכול להסתיר ולעמוד בפני ההתלהבות וההתעוררות לעבודת ה'.

שבקברו מקלקלת את השורה לרוב חשקו והתלהבותו, וזהו שאמרו חז"ל שבשכר שבקע עצי עולה לעקידת יצחק נבקע הים לפני בניו, והרמז הוא על פי דברי הנועם **אלימלך ע"ה** (פר' וירא ד"ה א"י פירוש), שאברהם אבינו הזדרז לבקע עצי עולה קודם צאתו לדרך, ולא המתין עד שיבוא להר המוריה, כי בהיות התלהבות המצוה בוערת בקרבו ביקש להתחיל מיד במעשה המצוה, קודם שתצטנן התלהבותו בלכתו בדרך, ולפיכך הקדים לחטוב עצים כדי להביא את התעוררות ליבו לידי מצוה מעשית, וכל זה לרוב אהבת ה' הבווערת בקרבו. ובכוח התלהבות ונדיבות ליבו

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ בַּיַּבֵּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם וְהַיָּם לָהֶם חֹמָה מִיְמִינֵם וּמִשְׂמָאלֵם (יד, כט).

במעמד קריעת ים סוף זכו בני ישראל להיכנס בגדר הקדושה, כמו שכתוב (תהלים קיד א-ג) 'בצאת ישראל ממצרים וגו', היתה יהודה לקדשו וגו', הים ראה וינסו וגו', ומצינו במדרש דעות חלוקות אם מכוחו של אברהם אבינו זכינו לקריעת ים סוף, או בזכותו של יוסף הצדיק.

דרכו של אברהם אבינו בעשה טוב

והנה אברהם אבינו ויוסף הצדיק הנחילו לבני ישראל שתי דרכים בעבודת ה', ואברהם אבינו לימד לדורות את העבודה בבחינת עשה טוב, והוא הראשון שנדבו ליבו לעבודת ה', והיה מזרז עצמו בכל עוז לעבוד את בוראו עד שהיתה אהבת ה'

יצא לאור ע"י מכון אור לישורים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנצטט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישורים
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

